

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

WEB PORTALI S ASPEKTA ODRŽIVOG TURIZMA

STUDENT: Mija Medić

MENTOR: Daniela Garbin
Praničević

1.UVOD

2.ODRŽIVI TURIZAM

2.1.Pojmovno određenje održivog turizma.....	4
2.2.Turizam i održivi razvoj.....	6
2.3.Koncept i principi održivog turizma.....	8
2.4.Ciljevi održivog razvoja turizma.....	8
2.5.Dimenzije održivog razvoja.....	11
2.6.Razvoj održivog turizma u Republici Hrvatskoj.....	12

3. WEB PORTALI KAO PODRŠKA PROVEDBI KONCEPTA ODRŽIVOG TURIZMA

3.1.Oglašavanje putem interneta.....	13
3.2.Pojam web portala.....	14
3.3.Web portali za održivi turizam u svijetu.....	15
3.3.1.Ecoclub.....	15
3.3.2.NaturNet.....	16
3.3.3.WorldTourismOrganisation(WTO).....	18
3.3.4.Greenwebportal.eu.....	19
3.3.5.SustainableTourismOnline(STO).....	19
3.3.6.Certifikat Green Key.....	20
3.4.Primjeri dobre prakse u svijetu.....	23
3.4.1.Energetski održivi gradu Italiji.....	23
3.4.2. Slovenia green.....	24
3.4.3. Emas.....	24
3.4.4. Hotel Palo Alto.....	24

4. ANALIZA SITUACIJE U HRVATSKOJ

4.1. Projekt FastLain.....	26
4.2. DestiNet portal za održivi i odgovorni turizam.....	27

4.3. Resursi održivog turizma Republike Hrvatske.....	28
4.3.1.povijesni kompleks Splita i Dioklecijanove palače (1979.).....	29
4.3.2.Stari Grad Dubrovnik(1979.).....	29
4.3.3.Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča(1997.).....	30
4.3.4.Povijesni grad Trogir (1997.).....	31
4.3.5. Nacionalni park Plitvička jezera (1979.).....	31
4.3.6. Katedrala sv. Jakova u Šibeniku(2000.).....	32
4.3.7. Starogradsko polje (2008.).....	32
4.3.8. Nematerijalna dobra upisana na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine.....	33
4.4. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj.....	30
4.4.1.Akcijski plan razvoja Zelenog turizma.....	30
4.4.2.Program EkoPartner.....	31
4.4.3. Plavi svijet-institut za istraživanje i zaštitu.....	33
4.4.4. B&B Vibe.....	33

ZAKLJUČAK

POPIS LITERATURE

1. UVOD

Turizam je nakon Drugog svjetskog rata postao jedna od najvažnijih gospodarskih grana u svijetu. U tom razdoblju dolazi do velikog razvoja turizma, pa on u to vrijeme postaje masovna pojava koja jednako kao i druge ljudske djelatnosti djeluje na okoliš. U početku se na turizam gledalo kao na izrazito ekološku granu svjetskog gospodarstva, međutim kako on postaje masovan, sve više se uviđa da i turizam ima negativne posljedice na okoliš. Možda najjednostavniji primjer koji možemo navesti je povećana količina smeća koja se nakuplja u turističkim središtima i koje uz neprikladno zbrinjavanje može završiti u okolišu, što onda postaje i ekološki problem, ali i nešto što može smanjiti poželjnost destinacije među turistima. S vremenom se došlo do zaključka da je ideja o održivom razvoju mora biti ugrađena i u planove o razvoju turizma. Glavna ideja je da turizam prestane biti generator zagađenja okoliša u turističkim destinacijama, te da se time ne uništava turistička ponuda destinacija u kojima će u budućnosti uživati nove generacije turista.

Problematika istraživanja ovog rada usmjerena je na web portale koji djeluju u ulozi održivog razvoja turizma kako u svijetu tako i u Hrvatskoj. U radu će se detaljno objasniti pojmovi poput održivog razvoja i web portala te kako web portali pomažu pri promicaju i unaprjeđenju održivog razvoja. Rad je koncipiran u tri cjeline. U prvoj cjelini se objašnjava pojam održivog turizma, načela, principi te ciljevi. Drugi dio govori o web portalima, te se prikazuju pojmovi web portala za promicanje održivosti turizma u svijetu. U četvrtom dijelu je detaljno pisana situacija održivog razvoja u Republici Hrvatskoj.

2. ODRŽIVI TURIZAM

2.1. Pojmovno određenje održivog razvoja

Pojam održivog razvoja prvi se put spominje u Njemačkoj, odnosno u njemačkom šumarstvu i povezan je s imenom H.C. Von Carlovitza (1713.) i L.Hartiga (1804.), a govori o trajnom očuvanju šumskog fonda tako da ga i sljedeći naraštaji mogu koristiti. Međutim, tek se početkom 70-ih godina prošloga stoljeća počelo aktivnije promišljati o okolišu, kada su

ekonomisti okupljeni oko tzv. Rimskog kluba upozoravali na postojanje granica ekonomskog rasta temeljenog na iskorištavanju neobnovljivih prirodnih izvora kao i na postojanje raznih vrsta onečišćenja tla, rijeka i zraka kao popratnih pojava u proizvedenim procesima i uporabi novih tehnologija. 1972.godine prvi je put iznesena ideja o održivom razvoju i to na prvoj konferenciji UN-a o zaštiti okoliša u Stockholmu, na kojoj je sudjelovalo 113 država i oko 400 raznih organizacija. Ideja se spominje u dokumentu World Conservation Strategy koji su donijele tri međunarodne nevladine organizacije (NVO), a koji se prvenstveno bavio ekološkom održivosti i očuvanjem resursa, dok je zapravo premalo pozornosti posvećeno širim političkim, ekonomskim i društvenim pitanjima.¹

Deset godina kasnije, početkom 80-ih godina, u okviru UN-a utemeljena je svjetska komisija za okoliš i razvoj (WCED), poznata i kao Bruntlandina komisija nazvana prema tadašnjoj predsjednici norveške vlade koja je bila na čelu WCED-a. komisija je za cilj imala definiranje dugoročne strategije razvoja i zaštite okoliša te je 1987. publicirala izvješće Our Common Future (Naša zajednička budućnost) u kojem je ukazano na posljedice koje na okoliš imaju nekontroliran ekonomski i populacijski rast te je iznesena potreba za definiranjem koncepta održivog razvoja. Prema WCED-u, održivi razvoj jest onaj koji zadovoljava potrebe sadašnje generacije, ne ugrožavajući pritom budućnost sljedećih generacija, dok proširena definicija obuhvaća i socijalnu jednakost i pravičnost. Cilj održivog razvoja je trojak te treba počivati na tri stupa: gospodarskoj učinkovitosti, socijalnom napretku i odgovornosti prema okolišu.²

Na drugoj konferenciji UN-a o okolišu i razvoju, koja je održana u lipnju 1992. godine u Rio de Janeiru, svjetski lideri prihvatili su preporuke Bruntlandine komisije, a rezultati Konferencije bile su: Deklaracija o okolišu i razvoju (Rio deklaracija) i Agenda 21 (Akcijski plan održivog razvoja za 21. stoljeće). temeljna značajka Agende 21 je da se ne ograničava na tradicionalnu Agendu očuvanja okoliša, nego veliku pozornost daje političkim, ekonomskim i financijskim pitanjima održivog razvoja. U Rio deklaraciji definiran je pojam održivog razvoja, a utemeljena je i komisija za održivi razvoj, tj. tijelo UN-a zaduženo za praćenje učinaka započetih aktivnosti.

U kolovozu 2002., deset godina nakon Rio samita, održan je svjetski sastanak na vrhu o održivom razvoju u Johannesburgu. Samit je poznat pod nazivom Rio+10, a na njemu su raščlanjeni do sada postignuti rezultati u zaštiti okoliša te usvojena dva ključna dokumenta,

---

¹ Herceg, N. (2013): Okoliš i održivi razvoj

² <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu%3A557/datastream/PDF/view>

Deklaracija iz Johannesburga (ukazuje na dosad učinjeno od Ria do Johannesburga, upozorava na aktualne izazove , izražava prednost održivom razvoju) i Lokalni plan za 21.stoljeće (LA 21 koji teži usklađivanju lokalnog, društvenog i gospodarskog razvitka). La 21 je proces u kojem mjesne uprave rade zajedno sa svim sektorima lokalne zajednice, odnosno izrađuju akcijske planove za provedbu ideje održivog razvoja na lokalnoj razini.

U lipnju 2012 godine u Rio de Janeiru održana je još jedna konferencija, a poznata je pod nazivom Rio +20. Cilj konfrerencije je osigurati novo političko opredjeljenje za održivi razvoj, procijeniti napredak do danas i preostale praznine u provedbi rezultata glavnih samita o održivom razvoju i rješavanju novih i novih izazova. Na konferenciji se fokusiralo na zelena gospodarstva u kontekstu održivog razvoja te iskorjenjivanje siromaštva, a pozabavili su se i institucionalnim okvirom za održivi razvoj. Stupanj pridržavanja dogovorenih Rio načela još uvijek je nedovoljan. Smatra se da je razlog tome upravo nedostatna razina potrebnih znanja o okolišu koje se stječu obrazovanjem. Ovaj problem je prepoznat 2003.godine kada je na Karlovom sveučilištu u Pragu donesena Praška deklaracija u kojoj se zagovara potreba da se obrazovanje o okolišu uvede kao obvezno u sve obrazovne profile na svim sveučilištima u Europi. Prema toj bi deklaraciji svaki akademski građanin Europe prošao barem jednosemestralni tečaj vezan za odnos čovjeka i okoliša. Ujedinjeni narodi također su prepoznali ovaj problem te su desetljeće od 2005. Do 2014.proglasili Desetljećem obrazovanja za održivi razvoj, a kao glavni cilj navodi se važnost obrazovanja i stručnog usavršavanja u promidžbi koncepta održivog razvoja.³⁴

Bruntland definicija održivog razvoja: *„održivi razvoj je proces promjena u kojem su iskorištavanje resursa, smjer ulaganja, orijentacija tehničkog razvoja i institucionalne promjene u međusobnom skladu i omogućavaju ispunjavanje potreba i očekivanja sadašnjih i budućih naraštaja“*³⁵

Održivi razvoj vodeća je paradigma s kraja dvadesetog i početka dvadeset i prvog stoljeća. Nastaje kao reakcija na činjenicu da ljudske aktivnosti negativno djeluju na prirodne resurse i društvene sadržaje , iako se odvijaju s ciljem razvoja gospodarstva i društva uopće. Slijedom navedenih definicija može se zaključiti kako održivi razvoj vodi brigu o zaštiti okoliša, te se očituje u primjeni i potrošnji resursa u onolikoj mjeri koliko to može podnijeti. Održivi razvoj ima tri glavne razine: gospodarska, društvena i ekološka.

---

³ Herceg, N. (2013.): Okoliš i održivi razvoj, Synopsis d.o.o

⁴ <http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/>

⁵ http://www.odraz.hr/media/21831/odrzivi_razvoj.pdf

a) Gospodarska razina održivog razvoja

Gospodarska razina održivog razvoja odnosi se na efikasnost gospodarstva, povećanje potrošnje dobara, konkurentniji i isplativiji način poslovanja, efikasniju proizvodnju i slično.

b) Društvena razina održivog razvoja

Ova razina obuhvaća očuvanje kulturne baštine, turizam koji unaprjeđuje kvalitetu života lokalne zajednice, te potporu društvenim institucijama.

c) Ekološka razina održivog razvoja

Ekološka razina vodi brigu o čistom okolišu, smanjivanju negativnog utjecaja na okoliš, očuvanje prirodnih resursa te poticanje biološke proizvodnje.⁶

Na temelju prethodno navedenih ciljeva, možemo reći kako održivi razvoj podrazumijeva gospodarski razvoj, smanjenje siromaštva, očuvanje okoliša, smanjenje otpada i zagađenja okoliša, kulturnu zaštitu, te cjelokupni boljitak životne zajednice. Ono što je bitno za uspješan razvoj održivosti, jest to da svaki pojedinac mora postati svjestan važnosti održivog razvoja i povezanosti osobnih interesa cijele zajednice.

2.2. Turizam i održivi razvoj

Pojam rasta i razvoja zauzima središnje mjesto u ekonomskoj teoriji i praksi. Rast označava nekakvu vrstu kvantitativnog pomaka prema naprijed, dok razvoj podrazumijeva novo stanje s novim ciljevima koje želimo ostvariti u sadašnjosti i budućnosti. Prema tome održivi razvoj proizlazi iz pojma općeg razvoja.⁷

Do pojave održivog razvoja u turizmu došlo je zbog ekonomske krize sedamdesetih godina 20. stoljeća. u tom razdoblju u Europskoj uniji vladala je brojka od 20 milijuna nezaposlenih, u zemljama OECD-a preko 40 milijuna nezaposlenih, a u cijelom svijetu preko 120 milijuna nezaposlenih. Prema izvještaju Programa Ujedinjenih Naroda za razvoj 1997. godine, 1.3 milijarda ljudi živjela je ispod razine koja se smatrala siromaštvom, odnosno u apsolutnom siromaštvu., dok je razlika između najbogatijih i najsiromašnijih sve više i više rasla. To je predstavljalo znak pojave rastuće svjetske razvojne krize. Na temelju prethodno navedenih razloga, osamdesetih godina 20. stoljeća počinje se govoriti o takozvanom održivom razvoju

---

⁶ <https://repozitorij.unin.hr/islandora/object/unin%3A716/datastream/PDF/view>

⁷ Bartoluci, M. (2013): Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva – turistička politika, razvoj i poduzetništvo u turizmu

koji je predstavljao odgovor na nastalu svjetsku razvojnu krizu. Već pri definiranju tog pojma u obzir su se uzimale namjere takvog razvoja koji ne bi ugrozio razvoj u budućnosti.⁸

2.3. Koncept i principi održivog turizma

Ciljevi održivog razvoja turizma proizlaze iz općih ciljeva održivog razvoja:⁹

1. Uravnotežen i pravedan gospodarski razvoj koji se može održati u dužem vremenskom razdoblju te smanjenje siromaštva kroz osnaživanje siromašnih i osiguranje njihovog boljeg pristupa neophodnim uslugama i sredstvima
2. Sudjelovanje svih zainteresiranih strana u procesu odlučivanja (nacionalne i lokalne vlasti, organizacije civilnog društva, poslovni sektor, profesionalne organizacije, sindikati), uz promoviranje dijaloga i postizanje povjerenja kako bi se razvio društveni kapital
3. Pažljivo upravljanje i očuvanje (u najvećoj mogućoj mjeri) neobnovljivih resursa
4. Racionalna odnosno održiva upotreba energije i prirodnih izvora (vode, zemljišta, šuma...), smanjivanje otpada, učinkovito sprječavanje i kontrola zagađenja te smanjivanje na najveću moguću mjeru ekoloških rizika i unaprjeđenje sustava obrazovanja i zdravstva te poboljšanja u pogledu ravnopravnosti spolova
5. Zaštitu kulturnih identiteta, tradicije i nasljeđa

2.4. Ciljevi održivog razvoja turizma

Razvoj turizma mora biti usklađen sa svim gospodarskim djelatnostima na određenom području. Također, potrebna je usklađenost ekološke i društvene odgovornosti na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i međunarodnoj razini. Postoji velika potreba za planiranjem održivog razvoja u turizmu i to prema zahtjevima tržišta, ali sve u skladu s ekološkim, sociokulturnim i tehnološkim ograničenjima određene turističke destinacije. Ciljevi turističke destinacije, vodeći se politikom održivog razvoja turizma, zapravo bi trebali biti zadovoljenje svih potreba povremenih posjetitelja, odnosno turista, izletnika i ostalih, na način da se očuva dugoročna kvaliteta okoliša

---

⁸ Vukonić, B.; Keča, K. (2001): Turizam i razvoj: pojam, načela, postupci

⁹ http://www.odraz.hr/media/21831/odrzivi_razvoj.pdf

i svih resursa koji su dio turističke destinacije. Budućim naraštajima trebalo bi omogućiti korištenje resursa koji se koriste danas, upravo iz razloga da ih i oni mogu koristiti.¹⁰

Tri temeljna stupa održivog razvoja turizma:

1. Resurse okoliša koji su ključni element održivog turističkog razvoja treba iskorištavati na optimalan način
2. Poštivati društveno kulturnu autentičnost destinacije, te isto očuvati
3. Osigurati dugoročne i održive gospodarske aktivnosti destinacije, uz pravednu raspodjelu i korist svim dionicima.¹¹

Također, potrebno je poticati zapošljavanje, zaradu društvenim uslugama u zajednici, te smanjivati nezaposlenost. Pridržavajući se ovih načela, održivi turizam mora turistu pružiti visoki stupanj zadovoljstva, a isto tako turistima treba paralelno razvijati svijest o održivosti turizma te ih poticati da promiču koncepciju održivog turizma među sobom.

Dvanaest ciljeva održivog turizma:

1. *Ekonomska održivost*-osiguravanje održivosti i konkurentnosti turističkih destinacija i poduzeća kako bi bila u stanju dugotrajno napredovati i osiguravati korist.
2. *Boljitak lokalne zajednice*-maksimiziranje doprinosa turizma gospodarskom napretku destinacije uključujući lokalno zadržavan udio potrošnje posjetitelja.
3. *Kvaliteta radnih mjesta*-poboljšanje količine i kvalitete lokalnih poslova stvorenih radi turizma i koje turizam održava, uključujući raznu plaće, uvjete rada i dostupnost svima bez diskriminacije na temelju spola, rase, invaliditeta ili bilo koje druge osnove.
4. *Društvena pravednost*-težnja uspostavljanju opsežne i pravedne raspodjele gospodarskih i društvenih koristi ostvarenih turizmom u čitavoj destinaciji, uključujući povećanje prilika, prihoda i usluga dostupnih siromašnima.

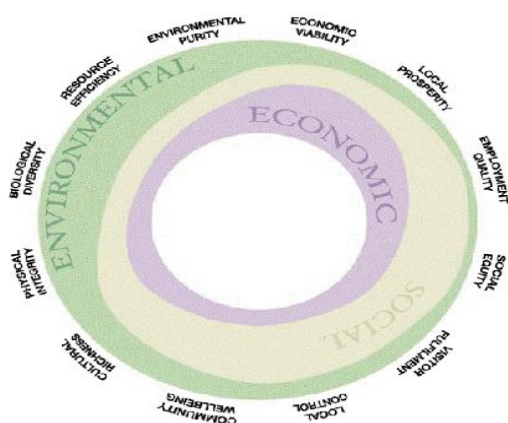
¹⁰ Bartoluci, M. (2013): Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva – turistička politika, razvoj i poduzetništvo u turizmu. Školska knjiga

¹¹ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>

5. *Zadovoljstvo posjetitelja*-osigurati sigurno, zadovoljavajuće i ispunjavajuće iskustvo posjetiteljima, dostupno svima bez diskriminacije vezano uz spol, rasu, invaliditet ili bilo koju drugu osnovu.
6. *Lokalno upravljanje*-davanje prava glasa lokalnim zajednicama i njihovo uključivanje u planiranje i donošenje odluka o upravljanju i budućem razvoju turizma u njihovom području u suradnji s ostalim dionicima.
7. *Blagostanje zajednice*-održavanje i poboljšanje kvalitete života lokalnih zajednica, uključujući društvene strukture i pristup resursima, pogodnostima i sustavima održavanja života, a izbjegavajući bilo koji oblik društvene degradacije ili iskorištavanja.
8. *Kulturno bogatstvo*-poštivanje i poboljšavanje povijesnog nasljedstva, autentične kulture, tradicije i osebnosti destinacija.
9. *Fizički integritet*-održavanje i poboljšanje kvalitete krajobraza, kako urbanog tako i ruralnog te izbjegavanje fizičke i vizualne degradacije okoliša.
10. *Biološka raznolikost*-podržavanje očuvanja prirodnih područja i staništa te biljnog i životinjskog svijeta te minimiziranje njihovog oštećivanja.
11. *Učinkovito korištenje resursa*-minimiziranje korištenja rijetkih i neobnovljivih izvora u razvoju i radu turističkih objekata i usluga
12. *Čistoća okoliša*-svođenje zagađenja zraka, vode i zemlje te stvaranje otpada koje uzrokuju turistička poduzeća i posjetitelji na najmanju razinu.¹²

---

¹² <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4534>

Slika1. Ciljevi održivog turizma¹³

2.5. Dimenzije održivog razvoja

Postoje tri temeljna načela održivog turizma, a ona se odnose na tri komponente. To su:

1. Ekološka održivost turizma
2. Sociokulturna održivost
3. Ekonomska održivost

Ljudski potencijal je ključni čimbenik svih odnosa koji se ostvaruju u turizmu. Razmatra se njihov odnos između različitih aktivnosti u turizmu i svih prethodno navedenih komponenti održivosti. To su turisti kao glavni korisnici odnosno kupci proizvoda ili usluga koje turistička destinacija nudi. Njih ne definiramo samo kao kupce, već kao aktivne sudionike zbivanja u turističkoj destinaciji. Oni svojim ponašanjem izravno utječu na održivost turističke destinacije. Druga skupina su zaposlenici, djelatnici u različitim turističkim djelatnostima kao npr. u hotelima, restoranima, motelima, turističkim agencijama, djelatnici kulturno sportskih objekata za pružanje usluga, te drugim aktivnostima. Oni kao i turisti svojim ponašanjem i djelovanjem izravno i neizravno utječu na održivost turističke destinacije. Osim turista i zaposlenika, sudionici su i gospodarski subjekti i javne službe koji imaju posredan i neposredan utjecaj na ekološku i ekonomsku održivost turističke destinacije unutar koje djeluju ili za koju su osnovani. Njihova uloga se ostvaruje kroz njihovu djelatnost ostvarivanjem zajedničkih interesa i aktivnosti za djelovanje određene

¹³

https://www.google.hr/search?q=12+ciljeva+odr%C5%BEivog+turizma&biw=1092&bih=479&source=lnms&tbm=isch&sa=X&sqi=2&ved=0ahUKEwisgrTW4N_OAhXjNpoKHcYxCPEQ_AUIBigB#imgsrc=v46JJezKct3RvM%3A

turističke destinacije. Lokalno stanovništvo ima važnu ulogu pri funkcioniranju turističke destinacije. Bez obzira bave li se lokalni stanovnici bilo kakvom vrstom turističke ili ugostiteljske djelatnosti, njihova uloga u održivosti turističke destinacije je važna. Veliku ulogu u tome ima činjenica da održivost turističke destinacije izravno utječe na kvalitetu života lokalnog stanovništva te turističke destinacije. Pod ostalim aktivnim ali i neaktivnim sudionicima smatraju se sve ostale osobe koje žive i rade na području turističke destinacije ili je samo posjećuju.¹⁴

2.6. Razvoj održivog turizma u Republici Hrvatskoj

Hrvatska ima velik potencijal kao turistička zemlja posjedujući mnoge prirodne ljepote, bogatu kulturnu baštinu, te zdravu klimu i čisto more. S obzirom da je turizam jedna od najvažnijih gospodarskih grana Republike Hrvatske, praćenje trendova i uključivanje u održivi razvoj predstavljaju preduvjet za njegov razvoj u budućnosti, pošto je pomoću raznih istraživanja došlo do spoznaje da čovjek postaje svjestan činjenice o zdravom načinu života. Za Hrvatsku je još uvijek pretežito karakterističan turizam pod nazivom „sun & see“ (sunce i more), no počinju se razvijati i ostali oblici turizma, poput zdravstvenog turizma, nautičkog, ruralnog, kulturnog i slično. Sve te oblike turizma treba što bolje približiti održivom poslovanju. „Hrvatska se dosta rano uključila u svjetske i europske procese dogovora o održivom razvoju. Još 1972. godine je donesena „Rezolucija o zaštiti čovjekove sredine“. Procjena utjecaja na okoliš provodi se još od sredine 70-ih godina prošlog stoljeća, a zakonom je propisana 1980. godine. U godini Svjetskog skupa o okolišu i razvoju u Rio de Janeiru, 1992., donesena je Deklaracija o zaštiti okoliša“ kojom se Hrvatska opredjeljuje za održivi razvoj“¹⁵

Stanje u praksi i nije najbolje, odnosno ne provode se dovoljno načela održivog razvoja. Iako postoji svijest o važnosti očuvanja prirodnih i kulturnih vrijednosti, često ipak dolazi do njihovog uništavanja. „Da stanje u turističkom sektoru u Hrvatskoj u pogledu uvođenja mjera održivog razvoja zaostaje za europskim i svjetskim standardima, jasno je iz činjenice da koda nas još službeno ne postoji niti jedan eko-certifikacijski sustav“¹⁶

Turistička ponuda Hrvatske će vrlo brzo morati doživjeti dvostruku transformaciju. Jedna je promjena vlasništva, a druga kvaliteto prestrukturiranje i prilagođavanje međunarodnim

---

¹⁴ <http://www.responsibletourism.mn/why-responsible-tourism/what-is-responsible-tourism.html>
http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=154126

¹⁵ www.eko-partner.hr/?q=node/33

¹⁶ www.eko-partner.hr/?q=node/33

standardima i trendovima. To je jedini način da se turistička ponuda Hrvatske približi razvijenim turističkim zemljama i regijama, i tako omogućiti održavanje konkurentnosti na europskom i međunarodnom turističkom tržištu. Za sad trenutna situacija u RH, što se tiče očuvanja okoliša još je uvijek donekle dobra, no to se ubrzo može promijeniti, stoga je na svakom pojedincu zadatak da radimo na odgovornom očuvanju prirodnih resursa. Okretanje turizma održivom razvoju ključna je odrednica ukoliko želimo postići ekonomski i socijalni napredak uz očuvanje okoliša za buduće generacije. „2003. Godine donesena je Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. Godine, u kojoj je naglašen razvoj turizma koji se temelji na unaprjeđenju zaštite okoliša, očuvanju prirodnih resursa, te odgovornom i održivom upravljanju razvoja turističke ponude. Navedena strategija ima za cilj razvoj dugoročnog i konkurentskog turizma.“¹⁷

3. WEB PORTALI KAO PODRŠKA PROVEDBI KONCEPTA ODRŽIVOG TURIZMA

3.1 Oglašavanje putem interneta

Marketing je osebujan način promišljanja i djelovanja pojedinca, poslovnih skupina, malih i srednjih poduzeća, kompanija, korporacija, poslovnih i neprofitnih organizacija koje sudjeluju u razmjeni bilo koje vrijednosti na tržištu. Vrijednosti koje se nude pomoću marketinga su:¹⁸

- Proizvodi
- Usluge
- Ideje
- Znanje
- Ljudi
- Institucije
- Nacionalni običaji i kultura
- Nacionalno gospodarstvo
- Država u cjelini

Informacijske tehnologije su iz temelja promijenile prirodu marketinga. Promjene u informacijskoj tehnologiji istodobno su i prijeteće i poticajne za sposobnosti gospodarskog

---

¹⁷ <http://www.eko-partner.hr/?q=node/33>

¹⁸ Ružić D., Biloš A., Turkalj D. (2009.): "E-Marketing

subjekta da razvije dugoročne odnose s svojim kupcima, podržavajući time marketing odnose, eng. *Marketin relationships*.

Internet omogućuje kupcu izravan kontakt s poslovnim subjektom u bilo koje doba dana ili noći, s bilo koje lokacije kako bi kupac mogao pokupiti željene informacije i tada obaviti kupnju. Te informacije mogu biti personalizirane prema potrebama individualnog kupca. Internet također omogućava kupcima lagano i brzo pronalaženje informacija o konkurentskim proizvodima ili uslugama te upravo to daje snagu kupcu. Poslovni subjekti također lagano mogu pronaći nove kupce, a istodobno posluživati i one postojeće koristeći pri tome bazu podataka kako bi razvili osobne profile i nakon toga ih usmjerili prema obrađenim informacijama koje prepoznaju specifične potrebe kupca.¹⁹

Online tehnologije omogućuju brojne tehnike i oglašavanje, što je rezultiralo nizom novih termina koje te promocijske tehnike opisuju kao tehniku e-marketinga. Tako se najčešće spominju sljedeći pojmovi:²⁰

- „viral“ marketing („virusni“ marketing) - koristi se za pobliže naglašavanje tehnike koja se koristi za induciranje marketing poruka kod nekog „site-a“, primjer uspješnog viral marketinga je hotmail („site“ koji pruža usluge besplatnog slanja e-mail poruka), u svakoj e-mail poruci poslanoj uz pomoću njihovog besplatnog servisa reklamira vlastiti „site“ i vlastite oglasne poruke;
- „affiliate“ marketing - (udruženi ili pripojeni marketing) - npr. Amazon, mali vlasnici „web siteova“ stavljaju poveznice ili proizvode Amazona ili nekog drugog „site-a“ na vlastite stranice te kada posjetitelj klikne na tu poveznicu vlasnik malog „site-a“ je plaćen zbog poticanja prodaje;
- „referral“ marketing - (prilagođeni marketing) - poželjno je da se koristi pri razvoju „sitea“, najefikasniji način promocije, cilj je da se preko korisnika usluga, posjetilaca ili partnera poveća posjećenost, prodaja ili profit, npr. „Tell a friend“- posjetitelj može poslati e-mail prijatelju i obavijestiti ga o postojanju „site-a“ ili nekoj usluzi;
- „content“ marketing- (marketing sadržaja) - objedinjuje marketinške strategije i taktike u vezi s objavljivanjem i distribucijom sadržaja, s ciljem angažiranja postojećih i potencijalnih kupaca.

---

¹⁹ <https://dr.nsk.hr/islandora/object/efzg%3A837/datastream/PDF/view>

²⁰ http://www.vup.hr/_data/files/13052711478326.pdf

3.2.Pojam web portala

Portal potječe iz srednjovjekovne latinske riječi „Portale“, što znači gradska vrata. Nove definicije za portale u mrežnom okruženju mogu se naći na mnogim web stranicama. Sinteza novih definicija slijedi otprilike u ovom smjeru: Web portal je portal koji se može prilagoditi individualnim korisnicima kako bi automatski filtrirali podatke s Interneta. Obično podrazumijeva tražilicu i linkove koji vode na korisne stranice, kao što su vijesti, vrijeme, putovanja... Platforma za portal web stranice je tražilica, ali se portal razlikuje od opće tražilice koja se može prilagoditi pojedincima za automatsku, neprikladnu potragu za određenim informacijama, što pojedincima može pružiti rezultate na unaprijed zadan način. Prilagodljiva tražilica je jedinstvena za korisnika, što portal razlikuje od bilo kojeg drugog.²¹

3.3.Web portali za održivi turizam u svijetu

3.3.1 Ecoclub.com

Slika 2. Ecoclub.com²²

Ecoclub je globalna mreža osnovana 1999. Godine s ciljem promicanja filozofije i prakse eko turizma, a to je onaj koji zadovoljava sljedeće kriterije:²³

1. *Politički kriteriji*- turizam se treba temeljiti na suradnji cjelokupne lokalne zajednice, poštujući sva ljudska prava kao i domaće i međunarodne propise
2. *Ekonomski kriterij*-ovakav tip turizma nužno ima za svrhu zadovoljenje ekonomskih potreba lokalne zajednice i iskorjenjivanje siromaštva.

---

²¹ : <https://www.questia.com/library/journal/1G1-109847209/a-history-of-webportals-and-their-development-in>

²² <https://ecoclub.com/>

²³ : <https://ecoclub.com/about/philosophy>

3. *Zaštita okoliša*-negativan učinak na okoliš smanjuje se odabirom lokacije, infrastrukture i pothvata.
4. *Socijali kriterij*-turizam mora osiguravati uključivanje i jednake mogućnosti
5. *Kulturni kriterij*-doprinosi interkulturalnoj suradnji i razumijevanju, pridonosi svijesti i educira a ljude o očuvanju okoliša, promovira otvoren pristup

Ecoclub je globalna mreža sačinjena od pojedinaca- praktičara, akademika, studenata i putnika, kojim koordinira tim iz Atene, a kao glavni cilj organizacije ističu se naponi za očuvanje okoliša i promicanje eko turizma što nije jednostavno uzevši u obzir trenutačnu globalnu i socioekonomsku krizu. U organizaciji smatraju kako su sloboda i solidarnost ključni čimbenici budućeg napretka čovječanstva. Njihov je način rada istodobno znanstveni i humanistički, s izraženim naporima za očuvanje i unaprjeđenje okoliša, uz što manje sukoba i stigmatizacije.

Slika 3. Analitika posjeta web portalu Ecoclub.com u posljednjih 30 dana po gradovima

Slika 4. Analitika posjeta web portalu Ecoclub.com u posljednjih 30 dana po državama

3.3.2 *Naturnet*

Web portal Naturnet postao je referencom u području održivog turizma. Prvotni cilj utemeljitelja je bio kreirati portal - društvenu platformu za širenje informacija među zajednicama koje se bave održivim razvojem, uglavnom u ruralnim i nepristupačnim regijama. Projektni tim nastavio je s razvojem portala te na istome uspostavio nove sadržaje, obuhvaćene NaturNet Plus projektom. Sufinanciran od strane programa Leonardo da Vinci za dvije godine, od 2009., na portalu je alat koji omogućuje pristup web stranicama europskih regija i poduzeća koje se bave obrazovanjem za okoliš. Mreža danas obuhvaća sljedeće organizacije: češki Centar za znanost i društvo, Videoprojekte, Ligattne, REC Bugarska, REC Rumunjska, AliTerme i Srpa.²⁴ Web portal Naturnet pokriva pitanja o održivom upravljanju turizmom iz regionalne perspektive, a informacije se odnose na posebno osjetljiva područja poput zaštićenih područja, nacionalnih parkova i obalnih područja, a rezultat su kombinacije saznanja iz prethodno provedenih projekata, edukativnih materijala i studija slučaja, kao i metodologije za održivi turizam razvijen pod REGEO i EMIREs projektima.²⁵

Cilj portala je povezivanje četiri međuzavisne skupine. Na lokalnoj razini to su političari i donositelji odluka u području zaštite okoliša i turizma u jedinicama lokalne samouprave. Na regionalnoj i međuregionalnoj razini to su tijela javne vlasti, privatne tvrtke, udruge, sveučilišta, turističke zajednice te općenito turistička industrija. Nacionalni i europski dionici sastoje se od stručnjaka, strukovnih udruženja, sveučilišta i istraživačkih centara. Konačno, građani i različite turističke društvene mreže od najvećeg su utjecaja na lokalne vlasti kao i na pružatelje turističkih usluga, stoga je njihova uključenost prepoznata kao ključni faktor za promicanje održive prakse u turističkome sektoru. U cilju podizanja svijesti među prethodno nabrojanim međuzavisnim skupinama, portal je odabrao pet programskih alata: alat za vizualizaciju (HSLayers), Geoportal, GeoGAME, analitičke alate te Geohosting. Ipak, portal je osmišljen kao virtualna baza podataka koja pruža jedinstvenu ulaznu točku na nekoliko web usluga: URM (Unified upravljanje

---

²⁴ [http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME - Web Portal Naturnet.kl](http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME_-_Web_Portal_Naturnet.kl)

resursima), socijalnoj mreži, Geoporta everybody i semantički web. On integrira različite tehnologije kao što su GIS, e-učenje, multimedija i virtualne stvarnosti.²⁶

Iz navedenoga jasno se zaključuje kako je portal repozitorij znanja koji promiče suradnju na svim društvenim razinama.

Slika 5. NaturNet logo²⁷

3.3.3. World Tourism Organisation (UNWTO)

Svjetska turistička organizacija je agencija Ujedinjenih naroda odgovorna za promociju odgovornog, održivog i univerzalno pristupačnog turizma. Kao vodeća međunarodna organizacija u području turizma, UNWTO promiče turizam kao pokretač gospodarskog rasta, uključivši i razvoj i održivost okoliša te nudi vodstvo i podršku sektoru za unaprjeđenje znanja o turizmu u svijetu.

UNWTO promiče provedbu Globalnog etičkog kodeksa za turizam, kako bi se povećao društveno ekonomski doprinos turizmu, a minimalizirao moguće negativne utjecaje, te se zalaže za promicanje turizma kao instrumenta za postizanje ciljeva održivog razvoja usmjerenog ka smanjenju siromaštva i poticanju održivog razvoja u svijetu.

UNWTO generira znanja o tržištu, promiče konkurentne i održive turističke politike i instrumente, potiče turističko obrazovanje i osposobljavanje, te općenito djeluje kako bi turizam postao djelotvoran alat za razvoj kroz projekte tehničke pomoći u više od 100 zemalja širom svijeta. Članice ove organizacije su 157 zemalja, 6 pridruženih članova i 500 suradnika koji zastupaju privatni sektor, obrazovne ustanove, turističke udruge i lokalne turističke vlasti.²⁸

---

²⁶ [http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME - Web Portal Naturnet.kl](http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME_-_Web_Portal_Naturnet.kl)

²⁷ [http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME - Web Portal Naturnet.kl](http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME_-_Web_Portal_Naturnet.kl)

²⁸ <http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0>

3.3.4.Greenwebportal.eu

Cilj ovoga portala je promicanje održivog iskorištavanja prirodnih bogatstava prekograničnog područja Constanta – Dobrich i to edukacijom turističkog klastera i potražaća turističkih usluga u navedenim regijama o potrebi održivog korištenja prirodnih resursa čime će se utjecati na povećanu svijest o zaštiti okoliša. Borba protiv klimatskih promjena ističe se kao primaran cilj organizacije, a uz to zalažu se i za očuvanje zaštićenih područja i prirodnih znamenitosti. Dosadašnjim akcijama stvoreni su uvjeti za uključenje akcije za održivi razvoj prekograničnog područja, povećana je sposobnost malih i srednjih poduzeća u turističkom klasteru za održivi razvoj, povećana je svijest i aktivnosti za zaštitu okoliša zajedno s borbom protiv klimatskih promjena. Povećana je svijest o turizmu klastera uporabom metoda i sustava za upravljanje utjecajima na okoliš i možda najvažnije, stvoreni su uvjeti za certificiranje tvrtki iz turističkog klastera europskim ekooznakama i EMAS-om, čime su ujedno stvoreni i uvjeti za razvoj ekoturizma.²⁹

3.3.5. Sustainable Tourism Online (STO)

Web portal *Sustainable Tourism Online* je sveobuhvatan online izvor informacija o provedenim istraživanjima i njihovim rezultatima koji daje odgovore na pitanja koja se tiču tri glavne teme održivosti: o mjestima i zajednicama, poslovanju te parkovima i kulturi. Osim toga na portalu se nalaze i relevantne informacije o širim temama održivosti turizma.

Portal je razvijen od strane australskog Centra za održivi turizam 2010. godine, kao podrška održivosti politike, planiranja i praksi, a nudi pristup rezultatima brojnih istraživanja. U prilog uspješnosti ovoga portala svakako ide i činjenica da je kroz svoje relativno kratko postojanje ostvario suradnju s nekim od vodećih svjetskih stručnjaka za održivi razvoj, uključujući EC3 Global, EarthCheck, Banyan Tree Global Foundation, Ecolab, PATA, Global GreenTag i Queensland Tourism Industry vijeće, a i dalje je u potrazi za renomiranim partnerima.³⁰

---

²⁹ http://www.greenwebportal.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=27

³⁰ <http://www.sustainabletourisonline.com>

3.3.6. Certifikat Green key

Zeleni ključ je jedan od programa europske zaglade za odgoj i obrazovanje za okoliš (foundation for environmental education). Zaklada je neprofitna nevladina organizacija s ciljem promicanja održivog razvoja obrazovanjem vezanim za okoliš, te je dana prisutna u 64 zemlje. Zaklada upravlja s pet projekata: Plava zastava, Eko škole, Mladi reporteri za okoliš, Zeleni ključ i učenje u šumama. Zeleni ključ je dobrotvorna međunarodna oznaka za turističke smještajne objekte koji uključuju hotele, hostele, motele, kampove te kamp naselja. Zaklada je partner programa Zeleni ključ Svjetska turistička organizacija te program za okoliš Ujedinjenih naroda. Zeleni ključ dokaz je da smještajni objekt smanjuje svoje negativne učinke na okoliš, učinkovito iskorištava resurse i da ima educirano osoblje koje je upoznato sa zelenim poslovanjem i želi sudjelovati u njemu, a pritom goste informira o ekološkoj orijentaciji i održivom razvoju.

CILJ PROGRAMA

Cilj programa Zeleni ključ je edukacija vlasnika, osoblja, gostiju i ostalih sudionika, poput primjerice dobavljača o zaštiti okoliša i održivom razvoju, kako bi što uspješnije smanjili negativan utjecaj objekta na okoliš, ostvarili ekonomsku dobit te razvili marketinšku strategiju s ciljem promicanja objekta i ekološke oznake. Kriteriji za dodjelu certifikata podijeljeni su u dvije kategorije:

1. Obveze koje mora ispunjavati svaki hotel koji ima certifikat Zelenog ključa
2. Preporučeni kriteriji ³¹

Preporučeni kriteriji:

UPRAVLJANJE OKOLIŠEM

- Uprava hotela mora biti uključena u program i mora imenovati voditelja Zelenog ključa
- hotel mora imati plan upravljanja okolišem koji mora dostaviti uz kandidaturu
- Plan upravljanja okolišem mora sadržavati ciljeve i aktivnosti koji će omogućiti neprekidno napredovanje u programu Zeleni ključ. Ciljevi i aktivnosti moraju se dostaviti uz kandidaturu i biti sastavni dio plana upravljanja

³¹ http://www.zelenazona.hr/home/wps/wcm/connect/zelenazona/zivim_zeleno/djelujem_lokalno/zeleni_kljuc

<p><i>-Kako bi se mogao izvršiti nadzorni posjet sva dokumentacija vezana uz provedbu Zelenog ključa mora biti čuvana u spisu i redovno nadopunjavana</i></p> <p><i>-Hotel mora poštivati nacionalne propise o zaštiti okoliša</i></p> <p><i>-Voditelj Zelenog ključa mora svake godine napraviti provjeru poštivanja kriterija Zelenog ključa</i></p> <p><i>-Okoliš hotela ne smije biti zagađen i/ili predstavljati opasnost za zdravlje gostiju.</i></p>
<p>SURADNJA OSOBLJA</p> <p><i>-Uprava hotela mora održavati sastanke sa svim osobljem kako bi ih izvjestila o planovima i aktivnostima vezanim uz zaštitu okoliša.</i></p> <p><i>-Voditelj Zelenog ključa, kao i osoblje hotela dužni su pohađati seminare o zaštiti okoliša</i></p> <p><i>-Voditelj Zelenog ključa mora izvještavati Upravu hotela o poduzetim mjerama u zaštiti okoliša i postignutim rezultatima.</i></p> <p><i>-Osoblje hotela (sobarice, čistačice i dr.) mora biti upoznato s pravilima mijenjanja posteljine i ručnika</i></p>
<p>INFORMACIJE ZA GOSTE</p> <p><i>-Hotel mora na istaknutom mjestu izložiti obavijest o tome da je nagrađen Zelenim Ključem</i></p> <p><i>-Hotel mora redovito informirati goste o planovima i aktivnostima u zaštiti okoliša te ih potaknuti na sudjelovanje u istima.</i></p> <p><i>-Informativni materijal o programu Zeleni ključ mora biti postavljen na vidljivom i lako dostupnom mjestu, kao i na web-stranici hotela (uporaba logo-a Zelenog ključa nije obvezatna)</i></p> <p><i>-Djelatnici na recepciji moraju biti upoznati sa aktivnostima hotela u programu Zeleni ključ kako bi mogli informacije podijeliti s gostima</i></p> <p><i>-Osoblje mora pružiti gostima informacije o lokalnom javnom prijevozu i njegovim Alternativama</i></p> <p><i>-Znakovlje o štednji energije i vode mora biti postavljeno na vidljivim mjestima.</i></p>
<p>VODA</p> <p><i>-Ukupna potrošnja vode mora se bilježiti najmanje jednom mjesečno.</i></p> <p><i>-Novokupljeni toaleti ne smiju trošiti više od 6 litara vode pri svakom ispiranju</i></p> <p><i>-Osoblje hotela mora redovito provjeravati slavine i toalete, kako ne bi došlo do nepotrebne potrošnje vode</i></p> <p><i>-Svaka kupaonica mora imati kantu za smeće.</i></p> <p><i>-Protok vode kod najmanje 50% tuševa ne smije prelaziti 9 litara po minuti.</i></p> <p><i>-Protok vode kod najmanje 50% slavina ne smije prelaziti 8 litara po minuti</i></p> <p><i>-Pisoari ne smiju trošiti više vode od nužnoga.</i></p> <p><i>-Nove perilice posuđa ne smiju trošiti više od 3,5 litre vode po pranju.</i></p> <p><i>-Upute za uštedu vode i energije tijekom rada perilice posuđa moraju biti postavljene u blizini perilice.</i></p> <p><i>-Sve otpadne vode moraju biti obrađene. Moraju se poštivati nacionalni propisi o obradi otpadnih voda</i></p> <p><i>-Opasne tekuće kemikalije se moraju pažljivo skladištiti</i></p>

PRANJE I ČIŠĆENJE

-U europskim zemljama, papirnati ručnici i toaletni papir moraju biti napravljeni od izbijeljenog papira koji ne sadrži klor ili moraju posjedovati eko-markicu. Ovaj kriterij stupa na snagu prilikom iduće kupnje papirnatih ručnika i toaletnog papira.

-Kemijski proizvodi koji se koriste za čišćenje i pranje moraju imati nacionalnu i/ili međunarodno priznatu eko-markicu ili ne smiju sadržavati elemente iz dokumenta „Uporaba proizvoda za čišćenje i pranje u objektima nagrađenim Zelenim ključem“.

-U europskim zemljama, papirnati ručnici i toaletni papir moraju biti napravljeni od izbijeljenog papira koji ne sadrži klor ili moraju posjedovati eko-markicu. Ovaj kriterij stupa na snagu prilikom iduće kupnje papirnatih ručnika i toaletnog papira.

OTPAD

-Hotel mora odvojeno prikupljati otpad

-Ukoliko komunalna poduzeća ne prikupljaju otpad u hotelu ili u blizini hotela, tada uprava hotela mora osigurati siguran prijevoz do najbliže lokacije za obradu otpada

-Upute o odvajanju i zbrinjavanju otpada moraju biti dostupne osoblju i gostima hotela u jednostavnom i razumljivom obliku.

-Jednokratni pribor za jelo (šalice, tanjuri i dr.) se smije koristiti samo u prostoru oko bazena, prostoru namijenjenom glazbenim događanjima i kod prijevoza hrane

-Opasan otpad (baterije, fluorescentne žarulje, boje, kemikalije i dr.) se mora odlagati u odvojene kontejnere te proslijediti tvrtkama koje su ovlaštene za zbrinjavanje opasnog otpada.

ENERGIJA

-Potrošnja energije mora se bilježiti barem jednom mjesečno.

-Sustavi za regulaciju grijanja i klimatizacije moraju biti uključeni kada smještajni kapaciteti nisu u upotrebi. Nakon što su nagrađeni Zelenim ključem hoteli imaju godinu dana za prilagodbu ovom kriteriju

-Najmanje 50% žarulja moraju biti štedne žarulje. Za ne korištenje štednih žarulja mora postojati detaljno objašnjenje

-Površine izmjenjivača za grijanje/hlađenje ventilacijskog sustava moraju biti redovito čišćene

-Filteri za masnoću u ispušnim sustavima moraju biti čišćeni barem jednom godišnje

-Ventilacijski sustavi se moraju kontrolirati barem jednom godišnje i servisirati po potrebi kako bi u svakom trenutku bili energetske učinkoviti

-Hladnjaci, zamrzivači, grijači ormarići i pećnice moraju biti opremljeni neoštećenim izolacijskim brtvama

-Nove pumpe i rashladna postrojenja ne smiju koristiti CFC ili HCFC rashladne plinove. Sva oprema mora zadovoljavati nacionalne propise o rashladnim plinovima

-Novi mini-barovi ne smiju imati potrošnju energije veću od 1kWh / dan.

-Postoji pisana procedura vezana za električne uređaje koji se nalaze u praznim sobama, a temelji se na vremenskom rasporedu: kada hladnjaci, televizori, moraju biti isključeni iz struje (kada hotelske sobe, apartmani i sl. nisu iznajmljeni).

HRANA I PIĆE

-Kada god je to moguće hotel treba kupovati organsku ili drugu priznatu vrstu eko hrane. Količina takve hrane mora se redovito bilježiti. Treba se fokusirati na kupnju lokalno proizvedene hrane

-Udio organske i slične hrane mora se održavati ili rasti svake godine. Ukoliko nije tako o razlozima se mora obavijestiti nacionalni operater Zelenog ključa

UNUTARNJI OKOLIŠ

-U restoranima mora postojati prostor za nepušače.

-U restoranima mora postojati prostor za nepušače.

-Većina soba mora biti za nepušače

-Kada hotel radi opširnije preinake interijera, mora između ostalog voditi računa i o klimi unutarnjeg prostora

PARKOVI I ZELENE POVRŠINE

-Kemijski pesticidi i gnojiva se smiju koristiti jednom godišnje osim ako ne postoji organski ili prirodi prihvatljiv zamjenski proizvod

-Nove kosilice za travu moraju biti ili na električni pogon ili na bezolovno gorivo sa katalizatorom ili ručne kosilice.

-Cvijeće i vrtovi se moraju zalijevati u rano jutro ili poslije zalaska sunca

32

3.4. Primjeri dobre prakse u svijetu

3.4.1 Energetski održiv gradić u Italiji

Slika 6.i 7. Grad Varese Ligure, Italija

Mali talijanski gradić Varese Ligure u provinciji La spezia postao je održiva turistička destinacija poznata po svojoj ekološkoj proizvodnji, u potpunosti temeljenoj na održivim izvorima energije. Kada se 1980.-ih našao na samom rubu zbog propasti industrije, što je rezultiralo drastičnim smanjenjem broja stanovnika, gradske su se vlasti odlučile na rehabilitaciju poljoprivrednog sektora i zaštitu okoliša čime su u konačnici spasile grad. Početkom 1990.-ih stvorili su drugačiji obrazovni sustav, koji je pomogao izgradnji zajednice kako djece, tako i odraslih, s dugoročno održivim vrijednostima u budućnosti. Sada 108

³² http://www.lijepa-nasa.hr/images/datoteke/zk2013_kriteriji_hoteli.pdf

organskih farmi s čak 98% svojih proizvoda opskrbljuje grad. Za lokalnu proizvodnju energije grad upotrebljava OIE temeljem čega je, kasnih 1990.-ih otvoreno 140 novih radnih mjesta. Turizam se povećao za čak 500%, kao i godišnji prihod od poreza na 514.000 dolara, što je dokaz koliko su energija i održiva poljoprivreda isplative.³³

3.4.2. Slovenia green

Slovenska turistička zajednica je 2015. godine počela razvijati novi, „zeleni“ princip funkcioniranja njihovih uredskih i radnih aktivnosti, pod nazivom "Slovenia-Friendly Office - SLOVENIA GREEN". Projekt je usmjeren na smanjenje potrošnje energije, razvoj zelenog modela za cjelokupnu javnu administraciju, poslovni sektor i domaćinstva te na edukaciju zaposlenika o okolišu, a samim time i smanjenje negativnog utjecaja na okoliš i prirodu. Projektom se želi potaknuti turistički sektor i destinacije Slovenije u podizanju ekoloških standarda, a prati ga i brošura s detaljnim uputama o tome kako svakodnevne uredske aktivnosti učiniti ekološki prihvatljivima. Projekt je povezan s brandom I FEEL SLOVENIA.³⁴

3.4.3.Emas

EU program eko-menadžmenta i provjere (The EU Eco-Management and Audit Scheme:EMAS) je upravljački instrument koji je razvila Europska komisija za tvrtke i druge organizacije da bi lakše vrednovala, prikazivale i poboljšale svoje ekološke rezultate. EMAS je primjenjiv širom svijeta na čitavu skupinu ekonomskih i uslužnih sektora. Zanimanje za ekološke rezultate te izvedbu tvrtki i organizacija konstantno raste, a poslovanje bez uzimanja u obzir posljedica njihovih aktivnosti na okoliš traže načine za kontinuiranim poboljšanjem svojih ekoloških rezultata. EMAS je alat koji pomaže pri postizanju povećane učinkovitosti, vjerodostojnosti i transparentnosti registriranih tvrtki i organizacija, a cilja prije svega na uvećanje ekoloških i financijskih rezultata te na prezentaciju njihovih ekoloških postignuća dioničarima, zainteresiranim stranama te društvu u cjelini.³⁵

3.4.4.Hotel Palo Alto-prvi eko hotel u Argentini

To je prvi boutique hotel u ovoj zemlji koji cilja na dobivanje LEED certifikata. Hotel koji je smješten u nekadašnjoj tiskari dizajnirao je lokalni arhitekt Mario Cito, a krajnji rezultat je energetske učinkovite zgrade umotane u šareni vertikalni vrt. Hotel ima i 20-metarski vodopad, vrhunski francuski restoran, suvremeni namještaj te podove

³³ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?ID=3360>

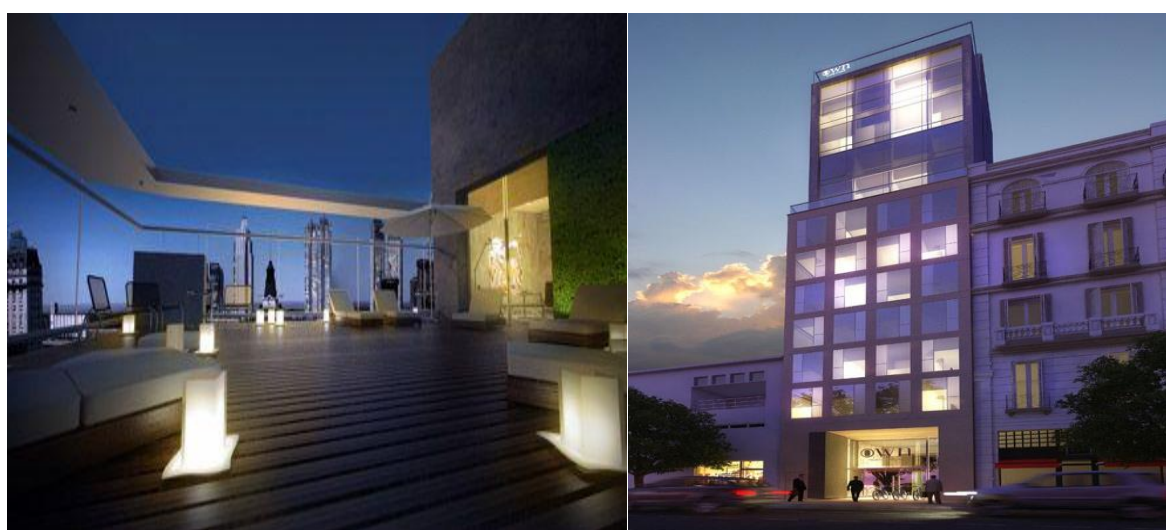
³⁴ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4554>

³⁵ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4491&pregled=1&gdatum=05.02.2016%2015:21:51>

obložene FSC certificiranim parketom napravljenim od lokalnog drveta. Hotel je otvoren u listopadu prošle godine, a na svojoj fasadi ima posađeno više od 800 različitih vrsta biljaka koje uz atraktivnu vizualnu notu hotelu daju dodatnu izolaciju, kisik te miris prirode.

U stražnjem dijelu hotela smješten je 20 metarski vodopad koji prikuplja kišnicu za navodnjavanje te skriveni vrt ispunjava mirisima i zvukovima prirode. Osim podova koji su napravljeni od lokalnog drveta, svi tekstili korišteni u hotelu također su lokalno proizvedeni bez korištenja štetnih kemikalija, a činjenica da je svaki balkon uronjen u zelenilo gostima ovog višemilijunskog užurbanog grada osiguran je miran i spokojan odmor.³⁶

Slika 8.i 9. Hotel Palo Alto, Buenos Aires, Argentina³⁷

4. ANALIZA SITUACIJE U HRVATSKOJ

Slika 10. Naslovna stranica web portala „Održivi turizam Hrvatska“

Ministarstvo turizma posebnu važnost pridaje održivom razvoju hrvatskog turizma, što je vidljivo iz brojnih dosadašnjih aktivnosti i programa na području cijele Hrvatske, uz osobiti

³⁶ <http://www.croenergo.eu/Buenos-Aires-Hotel-cija-je-fasada-presvucena-sa-800-vrsta-biljaka-27126.aspx>

³⁷ <http://www.treehugger.com/sustainable-product-design/buenos-aires-to-get-poshgreen-new-hotel-first-leed-certified-in-the-city.html>

poštivanje i očuvanje resursa, kako prirodnih tako i kulturnih, te razvoja koji stvara dobrobit i blagostanje cjelokupnom društvu. S udrugom civilnog društva ECOTRANS, Ministarstvo se uključilo u projekt FAST-LAIN (Further Action on Sustainable tourism-Learning Ares Innovation Networks), kao jedan od sedam partnera u zadaći inovativnog pristupa širenju područja znanja o održivom turizmu. ECOTRANS je europska nevladina udruga koja okuplja stručnjake i organizacije iz područja turizma, okoliša i regionalnog razvoja, a s ciljem promoviranja primjera dobre prakse na području održivog turizma.³⁸

U stvaranje ovog portala uključeni su brojni predstavnici tijela javne vlasti, strukovnih udruga, udruga civilnog društva, akademske zajednice kao i međunarodnih organizacija prisutnih u Hrvatskoj. Projekt hrvatskog portala o održivom turizmu je otvoren, te svi koji mogu doprinijeti njegovu razvoju mogu se priključiti i slati zanimljive informacije, stručne radove, te video materijale.³⁹

4.1. Projekt Fast Lain

Cilj projekta je praktična primjena strategija formiranja regionalnih turističkih mreža znanja. Projekt posebno cilja na strategije koje obuhvaćaju procese „od istraživanja do tržišta“, koje su povezane s upravljanjem znanjem na europskom nivou i služe kao testni proces opservatorija europskog turizma.⁴⁰

4.2. Destineta portal za održivi i odgovorni turizam

Web portal čiji je rad na DestiNetu započeo 2002 godine kao projekt UN WSSD partnerstva, uz podršku izemđu ostalog UNWTO-a. UN je pružio dodatnu podršku njegovu razvoju kroz projekt FastLain koji promiče istraživanje u svrhu tržišnog pozicioniranja procesa konkurentnosti i održivosti u turističkim regijama umrežavanjem znanja zasnovanog na ICT-u. kao mreža globalnih informacija i znanja destineta se koristi trenutno u više od 20 zemalja.

Ovaj web portal nudi pristup globalnoj bazi znanja o održivom turizmu. Također sakuplja konkretne primjere dobre prakse na području održivog turizma. Omogućuje se korištenje DestiNeta u europskim projektima (svatko može uključiti svoj projekt na tržište i u globalnu mrežu znanja). Podržava mjesta, regije i zemlje pri upravljanju, mapiranju, marketingu i praćenju

---

³⁸ <http://www.mint.hr/default.aspx?id=8109>

³⁹ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>

⁴⁰ ⁴⁰ Mint.hr(2016) Radionica FAST-LAIN o održivom turizmu i formiranju regionalnih turističkih mreža znanja. Dostupno na: <http://www.mint.hr/default.aspx?id=8109>

održive turističke aktivnosti. Sve podatke sadrži baza znanja koja obuhvaća najsuvremenije stručne alate za umrežavanje zasnovane na internetu kako bi sudionici radili na provedbi održivog turizma. Sama stranica web destineta omogućuje pregled na više jezika među kojima su i hrvatski, engleski i portugalski... Jednostavna je za pregled, u vrhu stranice se nalazi traka s alatom. Mogu se pregledati sudionici projekta, usluge koje se nude, partnerstva i ostalo. Od sudionika možemo birati između vlade, nevladinih organizacija, akademika te samostalnih pojedinaca.⁴¹

4.3. Resursi održivog turizma Republike Hrvatske

Znatan dio programskog područja kulture odnosi se na očuvanje baštine. Uz očuvanje materijalne i nematerijalne (kulturne i prirodne) baštine te ukazivanje na značaj koji baština ima za identitet pojedinog naroda i kulture, ali i za čovječanstvo u cjelini, važnu ulogu imaju podvodna i nematerijalna baština. Istodobno, ovo programsko područje potiče suvremeno umjetničko stvaralaštvo, a usmjereno je na probleme vezane za kulturne politike, razvoj kulturnih industrija i mreža za prikupljanje informacija na području kulture i kulturnog upravljanja, kulturni razvoj i pluralizam, kulturnu raznolikost, interkulturni dijalog, autorska prava i status umjetnika. „Dokument srednjoročne strategije 2014.-2021“. na programskom području kulture usredotočuje se na poticanje održivog razvoja, poticanje interkulturnog dijaloga za približavanje kultura i promicanje etičkih principa, zaštitu, promicanje i prenošenje baštine, poticanje kreativnosti i raznolikosti kulturnih izričaja, očuvanje nematerijalne kulturne baštine te razvoj kulturnih i kreativnih industrija. U nastavku je prikazana materijalna i nematerijalna imovina koja je pod zaštitom UNESCO-a.⁴²

4.3.1. Povijesni kompleks Splita i Dioklecijanova palača (1979.)

Dioklecijanova palača je jedan od najbolje sačuvanih spomenika rimskoga graditeljstva na svijetu. Careva je palača bila sagrađena kao spoj luksuzne vile - ljetnikovca i rimskog vojničkog logora (castruma), podijeljenoga na četiri dijela dvjema glavnim ulicama. Južni dio Palače bio je u toj shemi predviđen za cara, njegov stan i odgovarajući državni i vjerski ceremonijal, dok je sjeverni bio za carsku stražu - vojsku, poslugu, za spremišta i slično. Palača je pravokutna

⁴¹ www.odrzivi.turizam.hr/userdocsimages/120831-LETAK-3.pdf

⁴² <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>

građevina (oko 215 x 180 metara) sa četiri velike kule na kutovima, vratima na svakoj od četiri strane i sa po četiri manje kule na zidovima. Donji dio zidina bez ikakvih je otvora, dok je gornji kat rastvoren monumentalnim trijemom na jugu i hodnicima s velikim lučnim prozorima na ostalim trima stranama. Tijekom stoljeća stanovnici palače, a potom i građani Splita adaptirali su te prostore za sebi odgovarajuće potrebe, pa su tako i zgrade u unutrašnjosti i vanjski zidovi s kulama uvelike promijenili prvobitni izgled, no obrisi carske palače i dalje su vrlo vidljivi.^{43, 44}

4.3.2 Stari Grad Dubrovnik (1979.)

Zahvaljujući bogatoj povijesti Dubrovnika danas imamo mnogo kulturno povijesnih spomenika, raznih manifestacija i bogatu kulturu jednog naroda. Sam Dubrovnik je grad spomenik pod UNESCO-om zaštitom od 1979. godine. Najpoznatija atrakcija su gradske zidine starog Dubrovnika sa svojim kulama i tvrđavama koje zaokružuju izvanredno sačuvani kompleks javnih i privatnih, sakralnih i svjetovnih građevina iz svih perioda gradske povijest. Daju Dubrovniku prepoznatljivost na svjetskom turističkom tržištu. Duge su 1940 metara te visoke do 25 metara. Širina ima varira od 1 metar do 3 metra (šire su s južne strane), a čine ih: Kula Minčeta je utvrda na sjeveru gradskih zidina, monumentalna je i okrugla i dovršena 1464. godine. Povod za izgradnju bila je vijesti o padu Carigrada 1453. godine. Kula Bokar je utvrda na zapadu gradskih zidina koja se još naziva i Zvezdan, a građena je od 1461. do 1463. godine. Tvrđava sv. Ivan je utvrda na jugoistoku gradskih zidina iz 16. stoljeća i štitila je ulaz u staru gradsku luku. Tvrđava Lovrijenac je utvrda koja se nalazi kraj vanjskih zapadnih zidina grada, 37 metara iznad razine mora i povijesni je simbol otpora Mletačkoj republici. Danas je poznata po svojim predstavama i vjenčanjima. Tvrđava Revelin je utvrda na istoku zidina, a građena je 1462. godine pred turskom opasnošću. Utvrda Imperial se nalazi na brdu Srđu sjeverno iznad Dubrovnika. Gradska vrata od Pila su zapadna vrata kroz koja se ulazilo u grad, a sagrađena su 1537. godine. Na njima je bio pokretni most koji se svake noći zatvarao. Nad ulazom je postavljen veliki kip svetog Vlaha, zaštitnika Dubrovnika. Gradska vrata od Ploča su istočna vrata kroz koja se ulazilo u grad u 15. stoljeću. Stradun ili Placa najveća je i najpoznatija gradska ulica. Pruža se od ulaza u grad kroz vrata od Pila do trga Luža i predstavlja jedinstveni urbani element koji karakterizira Dubrovnik. Placa je omeđena sa dvije poznate fontane na zapadnom

---

⁴³ <http://whc.unesco.org/en/list/97>

⁴⁴ <http://www.visitsplit.com/hr/448/diolekcijanova-palaca>

kraju nalazi se Velika Onofrijeva česma, a na istočnom Mala Onofrijeva česma. Na Stradunu se ispred crkve sv. Vlahe nalazi se Orlandov stup, a to je kip legendarnog viteza Orlanda. To mjesto je davno služilo za čitanje obavijesti i proglašenja. Na trgu Luža nalazi se Gradski zvonik koji je visok 31 metar te je sagrađen 1444. Godine.^{45, 46, 47}

Slika 11. Grad Dubrovnik

4.3.3. Kompleks Eufrazijeve bazilike u povijesnom središtu Poreča (1997.)

Eufrazijeva bazilika je najznačajnije kulturno dobro grada Poreča, 1997. g. upisano u UNESCO-v popis svjetske baštine. Čini je kompleks sakralnih građevina podignutih u vrijeme biskupa Eufrazija (6. stoljeće). Osim bazilike obuhvaća i atrij, krstionicu, biskupski dvor te ostatke mozaika i sakralnih objekata iz 3., 4. i 5. stoljeća. Mozaici su dobro sačuvani i usporedivi su samo s onima u Ravenni (Italija). Prema podnim mozaicima i sačuvanim natpisima moguće je pratiti sve faze gradnje, adaptacije i obnavljanja. U bazilici na središnjem mjestu u apsidi je lik Bogorodice s djetetom Isusom, a uz njih su anđeli. Tu su još i biskup Eufrazije koji drži maketu crkve i njegovi rođaci. Ispod toga, s lijeve i desne strane, u bogatim su mozaicima dani prizori Navještenja i Pohoda Djevice Marije. Današnji je oblik bazilika dobila u 13. i 15. stoljeću, a crkveni je toranj izgrađen u 16. stoljeću. Turistički obilazak je moguć svakodnevno osim u vrijeme crkvenih obreda.^{48, 49}

⁴⁵ <http://www.mvep.hr/hr/o-hrvatskoj/kulturna-bastina/lokaliteti-i-spomenici-nulte-kategorije/stari-grad-dubrovnik/>

⁴⁶ <http://whc.unesco.org/en/list/95>

⁴⁷ <http://www.dubrovnik-online.com/general-information/about-dubrovnik>

⁴⁸ <http://www.adriagate.com/Hrvatska-hr/UNESCO-spomenici-Eufrazijeva-bazilika-Porec-Hrvatska>

⁴⁹ <http://whc.unesco.org/en/list/809>

4.3.4. Povijesni grad Trogir (1997.)

Stara gradska jezgra je formirana između 13. i 15. stoljeća unutar obrambenog zida, a obnovila ju je Venecija u 15. stoljeću. Venecijanci su također dodali i dvije utvrde koje su još uvijek očuvane: Tvrdavu Kamerlengo i Kulu Sv. Marka. Kula Kamerlengo se nalazi na jugozapadnom dijelu otoka. Današnji oblik je dobila u 15. stoljeću. Sjeverno je kula Sv. Marka iz 15. st. Između kule i tvrđave, iz vremena francuske okupacije, nalazi se glorieta građen u stilu klasicizma. Stariji, istočni dio grada razvio se oko glavnog trga s katedralom. Na glavnom gradskom trgu nalazi se i katedrala građena od 13. do 15. stoljeća s karakteristikama i romaničkog i gotičkog stila. Ulaz katedrale krase najvrjedniji umjetnički rad romaničkog perioda u Dalmaciji – portal majstora Radovana iz 1240. . Na glavnom gradskom trgu je gradska loža iz 14. stoljeća, toranj sa satom, te crkva Sv. Sebastijana koja je sagrađena u renesansnom stilu. Trg je zatvoren sa strane Palačom Čipiko. Nasuprot palače je gradska vijećnica iz 15. stoljeća. Dalje prema obali je dio sačuvanih zidina s obrambenom kulom i ostacima renesansnih gradskih vrata iz 1593.^{50, 51}

4.3.5. Nacionalni park Plitvička jezera (1979.)

Nacionalni park Plitvička jezera najstariji je hrvatski nacionalni park. Poznat je po veličanstvenim sedrenim slapovima koji stvaraju bistra jezera u stalnom biodinamičkom procesu stvaranja i rasta sedre. Kao posljedica tog procesa nastao je niz od 16 stepenasto poredanih većih jezera i nekoliko manjih, koja su najslikovitiji dio ovog Parka. U Parku je registrirano čak 1267 različitih biljnih vrsta od čega čak 50 vrsta orhideja, 321 vrsta leptira, 157 vrsta ptica, 20 vrsta šišmiša... U bogatoj fauni posebno mjesto zauzimaju najveće europske zvijeri: smeđi medvjed, vuk i ris. Zbog jedinstvenosti, prirodne ljepote i vrijednosti nacionalnog parka UNESCO je Plitvička jezera 1979. godine uvrstio na Listu svjetske prirodne baštine.^{52, 53}

4.3.6. Katedrala Svetog Jakova u Šibeniku (2000.)

Katedrala Sv. Jakova najznačajnije je graditeljsko ostvarenje 15. i 16. stoljeća na tlu Hrvatske, a po svojoj ljepoti, konstrukcijskim posebnostima i stilskim značajkama nije samo najveći i najvrjedniji objekt graditeljskog naslijeđa grada Šibenika, već ona predstavlja jedinstveni spomenik europskog sakralnog graditeljstva. Po svojoj umjetničkoj vrijednosti pripada

---

⁵⁰ <http://tztrogir.hr/52455/znamenitosti>

⁵¹ <http://whc.unesco.org/en/list/810>

⁵² <http://www.zastita-prirode.hr/Zasticena-priroda/Zasticena-podrucja/Nacionalni-parkovi/Nacionalni-park-Plitvicka-jezera>

⁵³ <http://whc.unesco.org/en/list/98>

najznačajnijim europskim monumentalnim katedralama, a po nekim svojim osobinama je jedinstvena ne samo među katedralama, već i među kršćanskim crkvama općenito. Jedina je katedrala u cijeloj Europi izgrađena isključivo od kamena, bez uporabe vezivne žbuke i drvenih konstruktivnih elemenata. Također je prva montažna građevina u Europi sagrađena na principu utorenih ploča (ostale na tom principu se počinju graditi tek u 19. stoljeću), kao i jedina građevina čiji volumen izvana u potpunosti odgovara obliku unutrašnjih prostora. Poznata je po ikonografskim inovacijama, među kojima posebno mjesto zauzimaju friz od 74 skulpture glava (individualni portreti suvremenika Jurja Dalmatinca), koji slovi za najbrojniju i najkvalitetniju galeriju portreta izloženu kao javni spomenik na jednom sakralnom spomeniku u Europi, kao i uvođenje reljefa Boga Oca s golubicom Duha i anđelima na svodu krstionice šibenske katedrale,^{54, 55}

4.3.7. Starogradsko polje (2008.)

Polje blizu Starog Grada na Hvaru je u srpnju 2008. uvršteno u UNESCO-v popis svjetske baštine. Stari grad je najstariji grad na otoku Hvaru, u Rimskom dobu se zvao Pharia, potječe još iz razdoblja antičke Grčke. Grci su izvršili podjelu zemljišta na pravokutne čestice jednakih dimenzija. Na prostoru polja je zabilježeno više od 100 arheoloških lokaliteta gdje su pronađeni manji gospodarski objekti iz grčkog doba te brojne rimske ville rustice (ladanjsko-gospodarska imanja). Najpoznatija je villa rustica Kuponovik te grčka kula Maslinovik. Ovakva podjela zemljišta predstavlja značajan antički graditeljski projekt te najbolje očuvanu grčku parcelaciju na Mediteranu.^{56, 57}

4.3.8. Nematerijalna dobra upisana na UNESCO Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine⁵⁸

1. Čipkarstvo u Hrvatskoj
2. Dvoglasje tijesnih intervala Istre i hrvatskog primorja
3. Festa sv. Vlaha, zaštitnika Dubrovnika

---

⁵⁴ <http://www.sibenikregion.com/hr/kulturna-bastina/unesco>

⁵⁵ <http://whc.unesco.org/en/list/963>

⁵⁶ <http://www.adriagate.com/Hrvatska-hr/UNESCO-spomenici-Starogradsko-polje-Hrvatska>

⁵⁷ <http://whc.unesco.org/en/list/1240>

⁵⁸ <http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=5220>

4. Godišnji proljetni ophod kraljice ili Ljelje iz Gorjana
5. Godišnji pokladni ophod Zvončari s područja Kastavštine
6. Procesija za križen na otoku Hvaru
7. Umijeće izrade drvenih tradicijskih dječjih igračaka s
8. područja hrvatskog zagorja
9. Sinjska alka, viteški turnir u Sinju
10. Medičarski obrt na području Sjeverne Hrvatske
11. Bećarac-vokalno – instrumentalni napjev s područja Slavonije, Baranje i Srijema
12. Nijemo kolo s područja Dalmatinske zagore
13. Mediteranska prehrana na hrvatskom Jadranu

4.4. Projekti

4.4.1. Projekt Treehouse

Projekt Treehouse je poduzetnički pothvat iz Konavala, prvi je takve vrste u Hrvatskoj. Riječ je o kući na stablu, smještenoj na 6 metara visine koja se nalazi u pustolovnom parku Cadmos Village. Prostire na 7000 četvornih metara, podupiru je dvije grede i takozvani *boltovi* postavljeni na dva hrasta. Opremljena je solarnim sustavom i sadrži kapacitet za šest osoba. Gosti mogu uživati u prirodnim ljepotama kraja, domaćoj gastronomiji, te u raznim aktivnostima pustolovnog turizma poput bicikliranja, planinarenja, trekking, kajakarenja i alpinizma. Kuća na stablu jedinstven je i ekološki osviješten projekt, koji ide u korak sa svjetskim turističkim trendovima. Projekt Treehouse, potpomognut je sredstvima Ministarstva turizma i HTZ-a, također odličan je primjer održivog i inovativnog pristupa razvijanju turističke ponude.^{59, 60}

---

⁵⁹ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=5636>

⁶⁰ <http://hotspots.net.hr/2016/02/prvi-treehouse-u-hrvatskoj-u-konavlima-pokrenut-vrijedan-projekt-pustovnog-turizma/>

Slika 12. Treehouse, Konavle⁶¹

4.4.2. Turistički bonton

Projekt Turistički bonton je pedagoško-edukacijski projekt, kojeg je pokrenula ravnateljica Hrvatskog muzeja turizma u Opatiji. Cilj projekta je podizanje svijesti o turizmu i poželjnom turističkom ponašanju, a namijenjen je djeci od 8 do 13 godina. Kroz igru se djecu potiče na razmišljanje o prednostima i nedostacima turizma, o poželjnom i nepoželjnom ponašanju u različitim situacijama, te ih ohrabruje da podijele vlastita iskustva i zapažanja. Otkad je postavljen, u Hrvatskom muzeju turizma se u suradnji sa školama organiziraju radionice za školsku djecu, ali otvoren je za svakodnevne individualne posjete. Kreatorica projekta je dobitnica Godišnje nagrade Hrvatskog muzejskog društva.⁶²

⁶¹

https://www.google.hr/search?q=treehouse+konavle&biw=1092&bih=513&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiKs9XuhObOAhWGTBQKHSzmB4sQ_AUIBigB#imgdii=kNyeRi4Xbj5PsM%3A%3BkNyeRi4Xbj5PsM%3A%3BX6EuzFyiNEAYjM%3A&imgsrc=kNyeRi4Xbj5PsM%3A

⁶² <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=3431>

Slika 13. Masline i maslinovo ulje⁶³

4.4.3. Hrvatska zemlja maslinova ulja

Projekt „Hrvatska zemlja maslinovog ulja“ pokrenut je 2011. Godine, s ciljem izgradnje imidža Hrvatske kao zemlje izvrsnih maslinovih ulja i povećanje prodaje hrvatskih ulja na domaćem i inozemnom tržištu. Projekt je nastao kao odgovor na nedovoljnu iskorištenost potencijala koje pružaju uljarstvo i maslinarstvo te doprinosi očuvanju hrvatskog maslinarstva kao održive i dugoročne gospodarske aktivnosti koja poštuje kulturno naslijeđe i tradicijske vrijednosti, što svakako doprinosi razvoju održive turističke ponude u Republici Hrvatskoj. Svake godine u sklopu projekta se održavaju manifestacije u raznim gradovima po cijeloj Hrvatskoj, s nizom predavanja, radionicama te degustacijama i prodajom proizvoda hrvatskih uljara i maslinara. Projekt je osmislila i razradila tvrtka Manufaktura u suradnji s Hrvatskom gospodarskom komorom, Ministarstvom poljoprivrede te gradovima i županijama u kojima su se održavale manifestacije u sklopu projekta.^{64 65}

4.4.4. Vina Croatia-Vina Mosaica

Slika 14. Logo projekta Vina Croatia-Vina Mosaica

⁶³ https://www.google.hr/url?sa=i&rct=j&q=&esrc=s&source=images&cd=&cad=rja&uact=8&ved=0ahUKEwjwyMe4wejOAhWDAPoKHckqCbcQjRwIBw&url=http%3A%2F%2Fvijesti.hrt.hr%2F115714%2Fhrvatska-zemlja-maslinova-ulja&psig=AFQjCNFWuhUvwGobFos_6Z6F9MBNWGY5A&ust=1472624908494610

⁶⁴ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4468>

⁶⁵ http://www.hgk.hr/djelatnost/gosp_poljoprivredaprehrana/hrvatska-zemlja-maslinovog-ulja

Hrvatska gospodarska komora je kroz projekt „Vina Croatia-Vina Mosaica“ okupila domaće proizvođače vina s ciljem pozicioniranja Hrvatske na vinskoj karti svijeta. Proizviđači na tržište izlaze zajednički s prepoznatljivim brendom „Vina Croatia“ te pritom nastoje povećati prodaju na domaćem i stranom tržištu te povećati konkurentnost moćih vina. Kod predstavljanja domaćih vina naglasak je na povijesnoj baštini proizvodnje, kvaliteti, jednostavnosti te pristupačnosti. Raznolikost hrvatskih sorti vina predstavljena je kroz četiri vinske regije, koje zajedno tvore mozaik raznoraznih destinacija; Slavonija i Podunavlje, bregovita Hrvatska, Istra, Kvarner i Dalmacija. Od 2015. godine održava se „Nacionalno ocijenjivanje vina-Vina Croatia“, koju je pokrenulo Udruženje Vinara HGK, a projekt se promovirao serijalom putopisnih emisija pod nazivom „Vina Croatia-Vina Mosaica“, koji je u sklopu 15 epizoda prikazivan 2014. godine na televiziji.⁶⁶

4.5. Primjeri dobre prakse u Hrvatskoj

4.5.1. Akcijski plan razvoja zelenog turizma

Akcijski plan razvoja zelenog turizma nastao je na temelju Strategije razvoja turizma do 2020. godine s ciljem određivanja koraka za razvoj jednog od ključnih proizvoda u narednim godinama. Prema strategiji razvoja turizma zeleni ili ekoturizam je istakut kao jedan od deset glavnih turističkih proizvoda na kojima se temelji razvoj hrvatskog turizma, a procjenjuje se kako je oko 3% međunarodnih odmorišnih putovanja motivirano ekoturizmom, s tendencijom daljnjeg rasta. Akcijski plan obuhvaća podteme zaštite okoliša i turističko vrednovanje prirode, dok je termin „zeleni turizam“ horizontalna tema, nizostavna za sve vrste turizma. U skladu s tim u Akcijskom planu s naglašena dva smjera:

- Unaprjeđenje okolišne održivosti turizma s ciljem „ozelenjavanja“ postojećih turističkih aktivnosti kako bi se doprinijelo smanjenju pritiska turizma na okoliš.
- Unaprjeđenje turističkog vrednovanja prirodne baštine s ciljem razvijanja turizma koji osim što tematizira prirodnu baštinu, doprinosi njezinoj zaštiti

---

⁶⁶ <http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4504&>

U vidu unapređenja okolišne održivosti turizma, ciljevi Akcijskog plana odnose se na kontinuirano i sustavno unapređivanje okolišne održivosti turizma na razini turističkih destinacija, ugostiteljsko-turističkih pružatelja usluga te pozicioniranje Hrvatske kao destinacije predvodnice održivog turizma. U vidu turističkog vrednovanja prirodne baštine, ciljevi Akcijskog plana se odnose na razvoj ponuda unutar i u okolici nacionalnih parkova i parkova prirode, očuvanje i vrednovanje prirodne baštine na lokalnoj i regionalnoj razini te na podizanju konkurentnosti i prepoznatljivosti Hrvatske kao destinacije za razne oblike turizma posebnih interesa s naglaskom na doživljaju prirodne baštine. Namjera Akcijskog plana je i služiti kao dodatni katalizator za korištenje sredstava iz Europskih strukturnih i investicijskih (ESI) fondova te Programa Unije. Akcijski plan je nastao u suradnji Ministarstva turizma te Instituta za turizam, a predstavljen je u srpnju 2016. godine^{67 68}

4.5.2. Program EkoPartner

⁶⁹EkoPartner program je inicijativa udruge Sunce iz Splita i Zelene Istre iz Pule kojim se želi potaknuti:

- Integriranje okolišno odgovornog načina upravljanja u upravljačku politiku malih turističkih objekata (mali hoteli, ruralni smještaj, iznajmljivači) u Hrvatskoj.
- Razvijanje platforme za međusektorsku suradnju u poticanju održivih oblika turizma.
- Senzibiliranje šire javnosti, nacionalne i lokalne uprave te turističkih zajednica i poduzetnika na svim razinama za pitanja zaštite okoliša i održivog razvoja.

Trenutno je u EkoPartner program uključeno 6 turističkih objekata u Dalmaciji i 10 u Istri. Za ulazak u program turistički objekt mora zadovoljiti 33 inicijalna kriterija raspoređena u 8

⁶⁷ <http://www.mint.hr/default.aspx?id=8109>

⁶⁸ www.mint.hr/UserDocImages/160715_AP_Zelenog_t.pdf

⁶⁹ Slika 14. Logo projekta Eko partner

kategorija, otpad, voda, energija, hrana, transport, buka, lokalne vrijednosti te edukacija i komunikacija. Uzevši u obzir realna ograničenja u mnogim sredinama (nerazvijenost javne infrastrukture, nerazvijen sustav odvojenog sakupljanja otpada i dr.) odabir kriterija temeljio se na dva principa: osnovnim zahtjevima zaštite okoliša i onim dodatnim mjerama koje mali turistički objekti mogu poduzeti odmah i to bez ikakvih ili s niskim financijskim ulaganjem. Ove kriterije nazivamo polaznima jer će se unutar programa u budućnosti razviti gradacija tj. uvesti viši stupanj za one turističke objekte koji dokažu još viši stupanj održivosti.⁷⁰

4.5.3. Plavi svijet- institut za istraživanje i zaštitu mora

Institut za istraživanje i zaštitu mora Plavi svijet bavi se istraživanjem i zaštitom morskog okoliša i morskih organizama, kao i pružanjem edukacije o očuvanju morskog ekosustava i njegovih ugroženih vrsta. Osnovan krajem 1999. godine, Institut je usmjeren na održivi razvoj, učinkovito upravljanje prirodnim resursima te zaštitu Jadranskog mora, uz potpunu participaciju građana i javnosti. Kroz svoja 3 programa – znanstveno istraživački, edukacijski i program zaštite – provodi veći broj projekata s ciljem prikupljanja informacija o životu ugroženih morskih organizama (prije svega morskih sisavaca i morskih kornjača) te obrazovanja javnosti i raznih interesnih skupina. Usmjeren je prema suradnji i multidisciplinarnom pristupu, čime podupire održivi razvoj otočnih, odnosno lokalnih zajednica. Ove godine mu je na Danima hrvatskog turizma dodijeljena turistička nagrada u kategoriji Održivi turizam. Sjedište Instituta nalazi se na istočnoj obali otoka Veli Lošinj, a djeluje na više lokacija na Lošinju, Murteru i Visu.⁷¹

4.5.4. Bed & Breakfast Vibe

Bed & Breakfast Vibe je prvi ugostiteljski objekt u Splitu koji je dobio certifikat zelenog objekta.

Ovaj ali ugostiteljski objekt se smjestio nedaleko od centra Splita tj. Dioklecijanove palače. Sastoji se od 3 apavaće sobe koje mogu primiti i do šest osoba, svaka od soba ima svoj naziv : Relax soba, Laugh soba te najmanja ali ne manje važna Sleepy soba. Osim soba objekt sadrži i

⁷⁰ <http://www.eko-partner.hr/>

⁷¹ <http://www.plavi-svijet.org/hr/o-nama/>

⁷²zajednički prostor gdje se ujedno servira i doručak. Objekt je ekološki osviješten u gotovo svim pogledima, poput aktivnog recikliranja otpada, korištenja eko recikliranog papira u cijelom objektu, biorazgradivih detrdženata i šampona, za doručak je osmišljen jelovnik koji sadrži bezglutenske zalogaje te proteinske snackove. Dizajnerica interijera i voditeljica cjelokupnog projekta je ujedno i vlasnica objekta Melanija Meneghello.⁷³

Slika 16. Bed and Breakfast Vibe, Split

⁷² Logo B&B Vibe

⁷³ <http://www.journal.hr/vibe-prvi-eko-bed-and-breakfast-u-splitu/>

5. ZAKLJUČAK

Turizam kao jedna od vodećih i brzo rastućih grana industrije glavni je izvor prihoda za mnoge zemlje, a njegov razvoj sa sobom povlači i razvoj drugih gospodarskih grana poput prometa, poljoprivrede i građevinarstva. Takav razvoj cjelokupnog gospodarstva poželjan je za svaku državu jer joj donosi profit, međutim može sa sobom nositi i određene posljedice. Te posljedice mogu biti štetne za turističku destinaciju ukoliko se sve orijentira samo na ostvarivanje profita, a zaboravi na samu prirodu i njezine resurse iz tog razloga sve turističke djelatnosti bi se trebale razvijati po principima održivosti koncepcija održivog razvoja turizma nije anti-razvojna koncepcija, ali ističe granice razvoja u skladu s čime je potrebno i razvijati turizam. Turizam i održivi razvoj međusobno su povezani i zavisni, jer za turizam održivost resursa predstavlja temelj razvoja. Svjetska turistička organizacija održivi turizam definira kao upravljanje resursima ostvarujući ekonomske, socijalne i estetske potrebe, tako da se poštuje kulturološki integritet, osnovni ekološki procesi, biološka raznolikost i sustavi na kojima se temelji život, stvara dobrobit i blagostanje cjelokupnom društvu, uzimajući u obzir potrebe turista i njegovih domaćina. Politika održivog razvoja zahtjeva od svakog pojedinca dovoljno odgovornosti da prepozna što bi se moglo sve izvesti i ostvariti kada taj pojedinac prepozna da su njegovi interesi neodvojivo povezani s interesima zajednice. Zbog toga ideja održivog razvoja ovisi o kvalitativnom sudjelovanju građana i o modernizaciji demokracije. Ministarstvo turizma posebnu važnost pridaje održivom razvoju hrvatskog turizma, što je vidljivo iz brojnih dosadašnjih aktivnosti i programa na području cijele Hrvatske, uz osobito poštivanje i očuvanje resursa, kako prirodnih tako i kulturnih, te razvoja koji stvara dobrobit i blagostanje cjelokupnome društvu. Sve informacije o poduzetim poduhvatima dostupne su na web portalu Održivi turizam Hrvatska, koji ispunjava svoju svrhu kako u informativnom, tako i u edukativnom smislu te kao takav konkurrira web portalima iste ili slične tematike u svijetu.

POPIS SLIKA

Slika 1 Prikaz ciljeva održivog turizma

Slika 2 Logo Ecoclub.com

Slika 3 Analitički prikaz posjeta web portalu Ecoclub u posljednjih 30 dana po gradovima

Slika 4 Analitički prikaz posjeta web portalu Ecoclub u posljednjih 30 dana po državama

Slika 5 NaturNet logo

Slika 6 Prikaz grada Varese Ligure, Italija

Slika 7 Prikaz grada Varese Ligure, Italija

Slika 8 Prikaz hotela Palo Alto, Buenos Aires, Argentina

Slika 9 Prikaz hotela Palo Alto, Buenos Aires, Argentina

Slika 10 Slika s naslovne stranice web portala „Održivi turizam Hrvatska“

Slika 11 Grad Dubrovnik

Slika 12 Prikaz Kuće na stablu, Konavle

Slika 13 Prikaz maslina i maslinova ulja

Slika 14 Logo projekta Vina Croatia-Vina Mosaica

Slika 15 Logo programa Eko partner

Slika 16 Bed and Breakfast Vibe, Split

6. POPIS LITERATURE

Knjige:

Herceg, N.(2013): Okoliš i održivi razvoj

Bartoluci,M. (2013): Upravljanje razvojem turizma i poduzetništva – turistička politika, razvoj i poduzetništvo u turizmu

Vukonić, B.; Keča, K. (2001): Turizam i razvoj: pojam, načela, postupci

Ružić D., Biloš A., Turkalj D. (2009.): “E-Marketing

Web stranice:

1.Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova (Republika Hrvatska): Održivi razvoj. Dostupno na:
<http://www.mvep.hr/hr/vanjska-politika/multilateralni-odnosi0/globalne-teme/odrzivi-razvoj/>

2.Odraz (2010), Principi održivog razvoja. Dostupno na:

http://www.odraz.hr/media/21831/odrzivi_razvoj.pdf

3.Održivi turizam Hrvatska, Održivi turizam. Dostupno na:

<http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=97>

4.Responsible tourism.mn (2016) What is responsible tourism? Dostupno na:

<http://www.responsibletourism.mn/why-responsible-tourism/what-isresponsible-tourism.html>

5.Sunara, Ž. Jeličić, S. Petrović, M. (2016) : Održivi turizam kao konkurentska prednost Republike Hrvatske. Stručni rad. Dostupno na:

http://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=154126

6.Eko partner; Održivi turizam. Dostupno na: www.eko-partner.hr/?q=node/33

<https://dr.nsk.hr/islandora/object/efzg%3A837/datastream/PDF/view>

7.Panian, Ž; Internet i malo poduzetništvo, Tehnike E marketinga. Dostupno na:

http://www.vup.hr/_data/files/13052711478326.pdf

8. Questia, A history of web portals and their development in libraries. Dostupno na:

<https://www.questia.com/library/journal/1G1-109847209/a-history-of-webportals-and-their-development-in>

9. Ecoclub. Dostupno na:

<https://ecoclub.com/>

10. Ecoclub, Philosophy. Dostupno na: <https://ecoclub.com/about/philosophy>

11. Innovationseeds.eu, NaturNet Redime Portal. Dostupno na:

http://www.innovationseeds.eu/Virtual_Library/Knowledge/NATURNET-REDIME_-_Web_Portal_Naturnet.kl

12. UNWTO.com, Who we are. Dostupno na:

<http://www2.unwto.org/content/who-we-are-0>

13. Greenwebportal.eu, About the project. Dostupno na:

http://www.greenwebportal.eu/index.php?option=com_content&view=article&id=46&Itemid=27

14. Sustainable tourism online, About sustainable tourism. Dostupno na:

<http://www.sustainabletourisonline.com>

15. Zelenazona.hr., Zeleni ključ. Dostupno na::

http://www.zelenazona.hr/home/wps/wcm/connect/zelenazona/zona/zivim_zeleno/djelujem_lokalno/zeleni_kljuc

16. Zeleni ključ(2012), Osnovni kriteriji za hotele. Dostupno na:

http://www.lijepa-nasa.hr/images/datoteke/zk2013_kriteriji_hoteli.pdf

17. Održivi turizam Hrvatska, Emas. Dostupno na:

<http://www.odrzivi.turizam.hr/default.aspx?id=4491&pregled=1&gadatum=05.02.2016%2015:21:51>

18. Croenergo.eu, Zelena gradnja(2015). Dostupno na: <http://www.croenergo.eu/Buenos-Aires-Hotel-cija-je-fasada-presvucena-sa-800-vrsta-biljaka-27126.aspx>

19. Treehugger (2010). Dostupno na:

<http://www.treehugger.com/sustainable-product-design/buenos-aires-to-get-poshgreen-new-hotel-first-leed-certified-in-the-city.html>

20.Mint.hr(2016) Radionica FAST-LAIN o održivom turizmu i formiranju regionalnih turističkih mreža znanja. Dostupno na:

<http://www.mint.hr/default.aspx?id=8109>

21.Održivi turizam, Letak portala DestiNet. Dostupno na:

www.odrzivi.turizam.hr/userdocsimages/120831-LETAK-3.pdf

22.Središnji državni portal. Kultura/Programska područja/UNESCO. Dostupno na:

<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=4642>

23.Unesco.org., Historical Complex of Split with the Palace of Diocletian. Dostupno na:

<http://whc.unesco.org/en/list/97>

24.Turistička zajednica Splita, Visit Split, Dioklecijanova palača. Dostupno na:

<http://www.visitsplit.com/hr/448/dioklecijanova-palaca>

25.Ministarstvo vanjskih i unutarnjih poslova, Hrvatska, Kulturna baština/Lokaliteti i spomenici nulte kategorije pod zaštitom UNESCO-a. Dostupno na:

<http://www.mvep.hr/hr/o-hrvatskoj/kulturna-bastina/lokaliteti-i-spomenici-nulte-kategorije/stari-grad-dubrovnik/>

26.Dubrovnikonline.com. Dostupno na:

<http://www.dubrovnik-online.com/general-information/about-dubrovnik>

27.Adriagate.com, UNESCO spomenici. Eufrazijeva bazilika. Dostupno na:

<http://www.adriagate.com/Hrvatska-hr/UNESCO-spomenici-Eufrazijeva-bazilika-Porec-Hrvatska>

28.Turistička zajednica Trogira, Znamenitosti. Dostupno na:

<http://tztrogir.hr/52455/znamenitosti>

29.Zaštita-prirode.hr, Nacionalni park Plitvička jezera. Dostupno na:

<http://www.zastita-priode.hr/Zasticena-priroda/Zasticena-podrucja/Nacionalni-parkovi/Nacionalni-park-Plitvicka-jezera>

30. Turistička zajednica Šibensko-Kninske županije, Katedrala sv. Jakova-UNEESCO spomenik.

Dostupno na:

<http://www.sibenikregion.com/hr/kulturna-bastina/unesco>

31. Unesco.org, The Cathedral of ST James in Šibenik. Dostupno na:

<http://whc.unesco.org/en/list/963>

32. Središnji državni portal, Kulturna baština/Nematerijalna kulturna baština. Dostupno na:

<http://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=5220>

33. Love my split, Where to sleep/BB/BB Vibe. Dostupno na:

<http://www.lovemysplit.com/category/b-and-b/>

34. Croatian hot Spots, Prvi treehouse u Hrvatskoj. Dostupno na:

<http://hotspots.net.hr/2016/02/prvi-treehouse-u-hrvatskoj-u-konavlima-pokrenut-vrijedan-projekt-pustovnog-turizma/>

35. Hrvatska gospodarska komora, Hrvatska zemlja maslinovog ulja. Dostupno na:

http://www.hgk.hr/djelatnost/gosp_poljoprivredaprehrana/hrvatska-zemlja-maslinovog-ulja

36. Institut Plavi svijet. Dostupno na:

<http://www.plavi-svijet.org/hr/o-nama/>

37. Journal.hr, Prvi eko bed and breakfast u Splitu. Dostupno na:

<http://www.journal.hr/vibe-prvi-eko-bed-and-breakfast-u-splitu/>

7. SAŽETAK

U radu se definira pojam održivog turizma, te ga se povezuje s pojmom održivog razvoja, s posebnim naglaskom na sam turizam i održivi razvoj. U svrhu što detaljnije analize važnosti održivog razvoja u turističkom sektoru, navedeni su i objašnjeni koncepti i principi, kao i ciljevi održivog razvoja. Objašnjeni su pojmovi internet marketinga te web portala, te su definirani web portali za održivi turizam koji djeluje kako u Hrvatskoj, tako i u svijetu. Osim toga, u radu se navode i pojašnjavaju projekti čija je svrha promicanje održivog turizma a koji su široj javnosti dostupni upravo na web portalima. Rad se sastoji od četiri dijela. Prvi dio je uvod, u njemu se kratko opisuje tema rada, ciljevi rada te sadržaj rada. Naslov drugog dijela je Održivi turizam, u njemu se opisuje pojam održivosti kroz povijest od 1713.godine pa sve do danas. Kroz načela, principe i ciljeve pojam održivog razvoja se povezuje s turizmom. U završnoj crti drugog dijela se opisuje kako održivi razvoj turizma u Hrvatskoj. Kroz treći dio se opisuju pojmovi poput web portala i oglašavanja putem interneta. Navode se i opisuju web portali koji promiču razvoj održivog turizma na svjetskoj razini, te se navode primjeri iz prakse koji pokazuju kako je zaista održivi razvoj potreban za boljitak cjelokupne zajednice. U četvrtom dijelu se detaljno opisuje uloga Hrvatske u promicanju održivog razvoja. Održivi razvoj Hrvatske se povezuje s UNesco-m kroz resurse održivog turizma kao što su Stari grad Dubrovnik, Dioklecijanov palača ili neki drugi oblik nematerijalne imovine koji je uvršten na UNECSO-vu listu zaštićenih područja. Također u ovom dijelu su navedeni i projekti koji se provode te primjeri odgovornog i održivog turizma u Hrvatskoj.

KLJUČNE RIJEČI

Turizam, održivi razvoj, održivi turizam, internet, web portali, ekološka osviješćenost, projekt, kultura, okoliš

SUMMARY

The study defines the concept of sustainable tourism, and has been connected to the concept of sustainable development, with special emphasis on tourism and sustainable development. For the purpose of further analysis of the importance of sustainable development in the tourism sector, are listed and explained the concepts and principles, as well as the goals of sustainable development. It explains the concepts of Internet marketing and web portals, and are defined web portals for sustainable tourism that operates both in Croatia and in the world. Moreover, the work presents and explains the projects aim to promote sustainable tourism and which are available to the general public administration on web portals. The study consists of four parts. The first part is an introduction, it briefly describes the topic of work and content of work. The title of the second part of the Sustainable Tourism, it is cursed term sustainability through the history of 1713.godine until today. In the final line of the second part describes how the sustainable development of tourism in Croatia. Through the third part describes concepts such as Web portals and advertising via the Internet. Are indicated web portals that promote sustainable tourism development at the global level, and provides examples of practices that show how truly sustainable development required for the betterment of the whole community. In the fourth section details the role of the Croatian in promoting sustainable development. Sustainable development of Croatian links with UNESCO resources through sustainable tourism such as the Old City of Dubrovnik, Diocletian's Palace or some other form of intangible assets, which is included in UNECSO's List of Protected Areas. Also in this section are listed the projects implemented and examples of responsible and sustainable tourism in Croatia.

KEY WORDS

Tourism, sustainable development, sustainable tourism, internet, web portals, project, culture, environment, enwironmental awarenes